

Geschrapte debat over geweldbereidheid onder klimaatactivisten was mogelijk strafbaar

Posted on 25 februari 2023 by Bart Collard

In Pakhuis de Zwijger in Amsterdam komt het Progressief Café samen, een 'platform van denkers en doeners om de waarden van inclusie, verheffing en duurzaamheid in Nederland en daarbuiten in ere te houden'. Dit platform had op 7 maart 2023 een thema-avond over een moreel beraad georganiseerd: hoe ver ben jij bereid om te gaan voor klimaatrechtvaardigheid? Na wat ophef werd het evenement geannuleerd. Wat gebeurde er precies?

Veelbelovend programma

Het Progressief Café beloofde haar toeschouwers een flinke line-up: Jaap Tielbeke (redacteur Groene Amsterdammer), Suzanne Kröger (Tweede Kamer, GroenLinks), Dennis van Berkel (Klimaatjurist Urgenda), Hannah Prins (Extinction Rebellion en

redacteur Progressief Café), Pippi van Ommen (Milieudefensie, voormalig Extinction Rebellion), Sybren Kooistra (campagnestrateg en voormalig campagneleider GroenLinks), Bénédicte Ficq (advocaat en klimaatactivist), Vera Vrijmoeth (onderzoeker vermogensongelijkheid), Harriët Bergman (promovenda Universiteit Antwerpen), UvA Rebellion, Kiza Magendane (columnist bij *NRC* en oprichter van het Progressief Café) en Faiza Oulahsen (Hoofd Klimaat & Energie Greenpeace Nederland). De organisatie [schreef](#) over deze avond:

‘(...) [Wij gaan], in de vorm van een moreel beraad, een intiem gesprek voeren over de impact van de klimaatcrisis op persoonlijk niveau en welke prijs wij bereid zijn om daarvoor te betalen.’

Daarbij staan de volgende [vragen](#) centraal:

‘Welke prijs ben ik persoonlijk bereid om te betalen om klimaatrechtvaardigheid te realiseren? Ben ik bereid om drie tot vijftien jaar in de gevangenis te belanden als gevolg van mijn activisme?’

‘Is vreedzaam protest wel genoeg’

Op de website waar bezoekers zich konden aanmelden verduidelijkt de organisatie:

‘Is vreedzaam protest wel genoeg, of zou het gebruik van geweld, dan wel tegen objecten, dan wel tegen personen, heroverwogen moeten worden? Zo ja, welke prijs zijn we allemaal bereid op persoonlijk niveau te betalen voor onze inzet voor klimaatrechtvaardigheid? Zijn wij bereid om drie tot vijftien jaar in de gevangenis te belanden als gevolg van klimaatactivisme?’

Kennelijk is de huidige consensus dat activisme geweldloos moet plaatsvinden. Het platform wilde onderzoeken in hoeverre op dat besluit moet worden teruggekomen, zo blijkt uit deze tekst. Dat onderzoek richt zich niet slechts op geweld tegen goederen, maar ook op geweld tegen personen. Met de vijftien jaar gevangenisstraf wordt mogelijk gerefereerd naar de maximumstraf die staat op doodslag (artikel 287 Wetboek van Strafrecht). Indien het om gepland dodelijk geweld gaat is echter sprake van moord (artikel 289 Wetboek van Strafrecht), waarop maximaal levenslange gevangenisstraf staat.

Terrorisme

Daarnaast is noemenswaardig dat veel misdrijven in het kader van vermeende klimaatrechtvaardigheid waarschijnlijk gepaard gaan met een terroristisch motief (artikel 83a Wetboek van Strafrecht). Wie een misdrijf pleegt om een deel van het volk angst aan te jagen, om de overheid of een organisatie te proberen te dwingen iets te doen of te dulden, of om de fundamenten van onze samenleving ernstig te ontwrichten, is volgens de Nederlandse strafwet een terrorist. Enerzijds – vanuit preventieperspectief – is het daarom een goede zaak dat het evenement niet doorgaat, maar anderzijds is het kwalijk omdat de betrokken linksterroristen zich nu minder snel zullen uitspreken en daardoor niet als zodanig onderkend worden.

Zulk linksterrorisme is niet nieuw. Door globalisering is het terrorisme veranderd. Terrorismedeskundige David Rapoport heeft sinds het einde van de negentiende eeuw vier algemene golven onderscheiden. De derde is die van Nieuw-Links (1960's-1990's). In die periode kampte Nederland met de Rote Armee Fraktion (RAF), die in Duitsland was ontstaan, en met de Revolutionaire Anti-Racistische Actie (RaRa). Zulke groeperingen richtten zich op onderwerpen als migratie, antiracisme en antikapitalisme.

In de jaren '80 kwam het islamitische terrorisme op in het Westen, en hoewel daar de voornaamste focus op kwam te liggen zijn de invloeden van het linksextremistische denken nooit weggeweest. Sinds de jaren 2000 hebben weinig aanslagen vanuit die hoek plaatsgevonden, maar het is niet verdwenen. Plaatst het Progressief Café zulk terrorisme weer op de linksextremistische agenda?

Terugtrekkende bewegingen

Allerlei betrokkenen wasten onmiddellijk hun handen in onschuld toen ophef ontstond. Advocate Bénédicte Ficq trok zich terug en beweerde niet te hebben geweten waarover de debatavond zou gaan. Suzanne Kröger van GroenLinks schreef op [Twitter](#): '(...) voor mij staat buiten kijf dat geweld gebruiken daarbij niet hoort. Ik heb de organisatie laten weten dat nu dit de insteek is, ik niet aanwezig ben.' Daarmee insinueert zij dat zij niet wist dat het gesprek over het gebruik van geweld zou gaan. [De Telegraaf](#) benoemt echter dat Kröger vanaf haar aanmelding als spreker reeds op de hoogte was van het feit dat gedebatteerd zou worden over het gebruiken van geweld. Het Progressief Café verklaart tegenover die krant

namelijk: 'Mevrouw Kröger vond die zin vanaf het begin spannend.'

[Extinction Rebellion](#) reageerde dat het 'een geweldloze beweging' is. Journalist [Bas Paternotte](#) stelt echter dat Hannah Prins zowel het uithangbord van XR is, als in de redactie van het Progressief Café zit: 'XR wist dus van de hoed en de rand.'

Het Progressief Café [verklaarde](#) achteraf, bij annulering van het evenement, dat zij geweld niet goedkeurt en dat de aankondigingstekst onhandig was geformuleerd. Maar als dat zo is, waarom gaat het evenement dan niet meer door? Dan was een verduidelijking van het programma immers voldoende geweest. Of vreesde het café toch dat enkele radicale sprekers zouden uitspreken dat geweld uit naam van de vermeende klimaatcrisis legitiem is? Dat een nieuw-linkse golf van terrorisme 'nodig' is?

Strafbaarstelling?

Caroline van der Plas (BoerBurgerBeweging) [stelt](#) terecht: 'Als boeren dit zo hadden gedaan, stond de hele Tweede Kamer op de kop.' Datzelfde geldt voor politici van alle partijen die rechtser zijn dan de VVD. Mogelijk zou het Openbaar Ministerie dan direct een opsporingsonderzoek zijn gestart of de kansen daartoe hebben verkend. Zou dat in dit geval niet terecht zijn geweest? Is hier sprake van opruiing (artikel 131 Wetboek van Strafrecht) of het aanzetten tot gewelddadig optreden tegen persoon of goed van mensen wegens hun levensovertuiging – het kapitalisme (artikel 137d Wetboek van Strafrecht)?

Omgekeerd kun je je afvragen of de vraag wanneer geweld moreel is toegestaan altijd problematisch is. In andere woorden: kan dat niet ook een belangrijke filosofische vraag zijn? Er zijn immers scenario's denkbaar waarin waarschijnlijk morele rechtvaardiging voor burgerlijk geweld bestaat.

Wellicht bent u van mening dat een tirannieke dictator moreel gezien gedood mag worden. En hoe was dat in de tijd van de slavernij? Is het moreel acceptabel als een actiegroep een slavenhouder zou hebben gedood? Of in het geval van vernietigingskampen in de Tweede Wereldoorlog: wat als de bewoners uit een naastgelegen dorp het kamp zouden hebben aangevallen en de bewakers zouden hebben gedood? Zou dat niet acceptabel zijn? Wellicht spreekt u zelfs van een plicht. Ik wil met deze voorbeelden slechts aangeven dat de vraag wanneer het gebruik van geweld is geoorloofd niet per definitie onterecht, kwaadaardig, onjuist of strafbaar is.

Verharding

In de casus rond het Progressief Café is de context van het klimaatactivisme echter relevant. Nederland heeft met de linkse terreurgolf, zoals benoemd door Rapoport, een recente historie van antikapitalistisch geweld. Rond de jaarwisseling van 2022 naar 2023 liet Extinction Rebellion Nederland weten dat in haar ogen – in tegenstelling tot haar Britse zusterorganisatie – slechts [actie](#) telt. ‘Burgerlijke ongehoorzaamheid werkt. (...) Laat het duidelijk zijn: wij gaan door met burgerlijke ongehoorzaamheid.’ Daarmee bedoelt de activistische groepering het plegen van kleinere strafbare feiten.

Deze klimaatorganisatie lijkt daarmee echter te verharden. In januari 2023 werd de A12 geblokkeerd en dit jaar vonden al meerdere vastlijmacties plaats. Dat juist met deze groepering – die wetsovertredingen niet schuwt en zelfs omarmt – zou worden gedebatteerd over in hoeverre haar activisten bereid zijn om vijftien jaar de gevangenis in te gaan voor gewelddadige acties is dubieus. Eens te meer omdat de opname van het debat online gedeeld zou worden. Is hier sprake van overtreding van de twee genoemde wetsartikelen?

Problematisch gedrag

Het is prima om te debatteren over het klimaat en over de wijze waarop meer aandacht voor progressieve standpunten kan ontstaan. Zelfs de vraag in hoeverre geweld gelegitimeerd kan worden, mag in theorie gesteld worden. In een meer academische, politiek-filosofische situatie is dat een belangrijk discussiepunt.

Maar wanneer dit publiekelijk wordt gedaan in het bijzijn van radicale organisaties of personen, waardoor er een aannemelijke kans is dat nog meer van zulke personen de opname zullen bekijken, zou er een grens overschreden kunnen worden.

Dat is eens te meer opmerkelijk wanneer beseft wordt dat de ophef in het geval van een meer klassiek-liberale of conservatieve beweging aanzienlijk groter zou zijn. Het voorgenomen debat over een geweldsbereidheid onder klimaatactivisten zou mogelijk strafbaar zijn geweest.

[Bart Collard](#) is criminoloog en publiceert regelmatig in *Wynia's Week*. Hij schrijft

een proefschrift over de rol van ideologie bij islamitisch terrorisme.

*De donateurs maken **Wynia's Week** mogelijk. Doneren kan op verschillende manieren. Kijk [HIER](#). Hartelijk dank!*